

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudkyní Mgr. et Mgr. Lenkou Bahýřovou, Ph.D. ve věci

žalobce: **G. S.**
st. přísl. B. r.

zastoupen advokátkou JUDr. Eliškou Flídrovou
sídlem Dlouhá 705/16, 110 00 Praha 1

proti

žalovanému: **Ministerstvo vnitra**
Odbor azylové a migrační politiky
sídlem Nad Štolou 936/3, 170 34 Praha 7

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 11. 11. 2022, č. j. OAM-295/ZA-ZA11-ZA06-2022,

takto:

- I. Rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 11. 11. 2022, č. j. OAM-295/ZA-ZA11-ZA06-2022, **se ruší** a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalovaný **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalobci **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení.
- IV. Ustanovené zástupkyni žalobce, advokátce JUDr. Elišce Flídrové, se přiznává odměna za zastupování v částce 14 251 Kč, která jí bude vyplacena z účtu Krajského soudu v Brně ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalobce podal žalobu proti rozhodnutí žalovaného ze dne 11. 11. 2022, č. j. OAM-295/ZA-ZA11-ZA06-2022 (dále též jen „napadené rozhodnutí“). Tímto rozhodnutím žalovaný neudělil žalobci mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění ke dni vydání napadeného rozhodnutí (dále jen „zákon o azylu“).

II. Napadené rozhodnutí a související skutkové okolnosti

2. Žalobce požádal o mezinárodní ochranu v České republice dne 13. 3. 2022. K žádosti sdělil, že z vlasti vycestoval dne 11. 11. 2021 autem na Ukrajinu. Na Ukrajině byl do 28. 2. 2022, poté pěšky překročil ukrajinsko-slovenské hranice. Do České republiky přijel vlakem dne 6. 3. 2022. Vlast opustil, protože se tam účastnil opozičních mítinků.
3. Při pohovoru k žádosti dne 18. 3. 2022 žalobce uvedl, že po volbách v roce 2020 se konaly opoziční mítinky v podstatě každý víkend. Účastnil se těch nejvýznamnějších, celkem asi šesti nebo sedmi. Přesná data mítinků nezná. Poslední mítink, kterého se účastnil, byl asi 25. 10. 2020, konal se kvůli zabití R. B. Nejkrutější byl 10. 8. 2020, střílelo se tam a házely se granáty, žalobce byl asi 500 metrů od toho. Všechny mítinky se konaly v Minsku, žalobce byl prostým účastníkem těchto mítinků. V souvislosti s účastí na mítincích žalobce neměl žádné problémy. Na mítincích ale byl se slečnou, která se dostala do databáze podporovatelů opozice v roce 2018. Přes ni by mohli najít i žalobce. Žalobce neví o tom, že by měla nějaké problémy, ale asi by se už neměla takových akcí účastnit. Ve vlasti žalobce nikdy neměl potíže. Důvodem jeho odchodu byla obecná situace v Bělorusku, nedostatek práce a strach z možného zadržení kvůli účasti na opozičních mítincích. Žalobce přesně nemohl vědět, jestli také není v nějaké databázi. Mohli ho někde zastavit a zadržet. Jeho návratu do vlasti brání nestabilní situace v Bělorusku, která se pořád zhoršuje v souvislosti s konfliktem na Ukrajině. Mohli by ho vzít do armády. Základní vojenskou přípravu žalobce neabsolvoval, měl zdravotní výjimku. Nyní již takové výjimky nedávají, berou i osoby se zdravotními potížemi. Vojnu by klidně absolvoval, ale vzhledem k válce na Ukrajině ji absolvovat nechce. V 18 letech místo základní vojenské služby pracoval jeden rok v podniku v oboru elektrotechniky. Povolávací rozkaz žalobce neobdržel. Při seznámení se s podklady pro rozhodnutí žalobce uvedl, že mu kamarádka říkala, že neoficiálně začínají povolávat osoby s brannou povinností, např. zdravotníky.
4. Žalovaný neshledal obavy žalobce důvodnými. V napadeném rozhodnutí uvedl, že žalobce nebyl azylově relevantním způsobem pronásledován za činnost směřující k uplatňování politických práv a svobod ve smyslu § 12 písm. a) zákona o azylu. Ani nedospěl k závěru, že by žalobce mohl ve vlasti pociťovat odůvodněnou obavu z pronásledování z důvodů uvedených v § 12 písm. b) zákona o azylu. Více než rok po své účasti na mítincích žalobce ve vlasti neměl žádné potíže a z vlasti vycestoval bez problémů. Ani kamarádka žalobce, se kterou měl být na demonstracích, žádné potíže neměla, není důvodné domnívat se, že by přes ni mohli žalobce najít. Žalobce není osobou, na kterou by běloruské státní orgány měly důvod se zaměřit. Svoji účast na opozičních mítincích navíc žalobce nijak nedoložil. Skutečnost, že v některé zemi existuje autoritářský a nedemokratický režim, který pošlapává lidská práva, dle žalovaného neznamena, že každý občan této země je tomuto vlivu vystaven (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 7. 2005, č. j. 3 Azs 303/2004-79). Neudělení doplňkové ochrany žalovaný podložil podobnými důvody jako

neudělení azylu. Nedospěl k závěru, že by žalobci hrozila vážná újma ve smyslu § 14a odst. 2 zákona o azylu. Z informací o zemi původu sice plyne, že soudní řízení probíhala nejen s organizátory a aktivisty, ale i s řadovými účastníky protestů. Žadatel však dle žalovaného do této skupiny osob nepatří, neboť více než rok po poslední účasti na demonstraci neměl ve vlasti žádné problémy. Vlast opustil legálně, bez potíží a žádné problémy nemá ani jeho rodina.

5. Ve vztahu k teoretické možnosti, že by žalobce mohl být povolán do armády žalovaný uvedl, že Bělorusko se doposud do válečného konfliktu s Ukrajinou přímo nezapojovalo. Samotné povolání k výkonu vojenské služby není pronásledováním. Žalobce navíc vojenskou službu ze zdravotních důvodů neabsolvoval a žádný povolávací rozkaz neobdržel. Pokud by žalobce byl v budoucnu povolán k výkonu vojenské služby, nelze tuto skutečnost považovat za pronásledování ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu.

III. Obsah žaloby

6. Napadeným rozhodnutím byla zkrácena práva žalobce, v důsledku čehož mu hrozí závažná újma. Žalobce poukázal na vyjádření českého ministra zahraničních věcí, pokud jde o situaci v Bělorusku. Dle jeho vyjádření míří česká podpora k osobám, které zůstávají v Bělorusku a pokračují ve svých aktivitách i v nastalých podmínkách, ale také k těm, kteří byli donuceni svoji vlast opustit, k aktivistům či novinářům. Rozhodnutí žalovaného je v přímém rozporu s veřejným prohlášením ministra zahraničních věcí.
7. Pokud by se měl žalobce vrátit zpět do země, původu hrozí mu nebezpečí, neboť politická situace v jeho zemi se výrazně zhoršila s průběhem války na Ukrajině, a to včetně provádění tzv. skryté mobilizace ozbrojených sil za účelem zvýšení akceschopnosti armády z důvodu podpory Ruské federace a případného zapojení do války. V průběhu posledních měsíců byly přijaty zákony omezující lidská práva. Pronásledování jsou nejen lidskoprávní aktivisté, ale i veškeré prvky aktivní občanské společnosti.
8. Žalobce se účastnil protivládních demonstrací. Stýkal se s lidmi, kteří se také účastnili těchto demonstrací a kteří již byli na seznamu podporovatelů opozice. Když žalobce opouštěl svou zemi, musel vymazat a zničit vše, co se týkalo jeho aktivit proti vládnoucímu režimu. V opačném případě by mu nebylo umožněno odjet ze země, byl by zatčen a trestně stíhán. Pokud by žalobce zůstal ve své zemi původu, ohrozil by svými aktivitami především svou rodinu a blízké přátele.
9. Pokud by žalobci byla udělena mezinárodní ochrana, žalobce by ihned začal pracovat, aby mohl finančně podporovat svoji rodinu v Bělorusku. Žalobce se chce dále zasazovat o změnu politického režimu ve své vlasti. Chce, aby bylo ukončeno omezování občanské svobody a pronásledování, proto žádá o udělení azylu. Pokud Česká republika jeho žádosti vyhoví, bude se i nadále zasazovat o změnu politického režimu v Bělorusku.
10. Dne 9. 12. 2022 žalobce obdržel povolávací rozkaz k výkonu vojenské služby.
11. Na základě svého politického názoru a odchodu ze země kvůli nynějšímu režimu, má žalobce důvodné obavy o zdraví své rodiny, přítelkyně a také o své zdraví a život. V České republice chce zůstat kvůli pocitu bezpečí. Případně žádá o udělení doplňkové ochrany dle § 14 zákona o azylu.

IV. Vyjádření žalovaného a replika žalobce

12. Dle žalovaného námitky žalobce neprokazují, že by napadené rozhodnutí bylo vadné, nesprávné či nezákonné. Žalobní body jsou obecné, není konkretizováno, v čem žalobce

spatřuje nezákonnost napadeného rozhodnutí. Při posuzování žádosti žadatele o azyl musí žalovaný vycházet ze sdělení žalobce, teprve poté může tato sdělení hodnotit na podkladu informací o zemi původu žalobce. Žaloba předestírá jiný příběh, než předestřel žalobce ve správním řízení. předestírá jiné a obsahově intenzivnější důvody. Uvedené lze vnímat jako pokus o dodání příběhu žalobce větší azylové relevantnosti, aniž by se dané na příběhu žalobce zakládalo. Námitky považuje žalovaný za irrelevantní a účelově vedené. Prohlášení ministra zahraničních věcí nejsou předmětem řízení o udělení mezinárodní ochrany žalobci.

13. Žalovaný nezpochybňuje, že politický režim v Bělorusku je značně uzavřený a že stále pokračuje omezování práva na svobodu projevu, shromažďování a pohybu, nicméně tyto skutečnosti nedokládají, že by měl být žalobce v případě návratu vystaven nebezpečí vážné újmy ve smyslu § 14a zákona o azylu. Žalobce v průběhu řízení nepředestřel skutečnosti, které by informace shromážděné žalovaným vyvracely, ani neodkázal na informaci, která by hovořila o opaku.
14. K prohlášení žalobce, že dne 9. 12. 2022 obdržel povolávací rozkaz, žalovaný uvedl, že dané tvrzení není důkazně jakkoli podpořeno. K možnému povolání do armády si žalovaný dovoluje odkázat na odůvodnění napadeného rozhodnutí na straně 4.
15. Pro udělení doplňkové ochrany nebyl naplněn tzv. test reálného nebezpečí. Z informací získaných žalovaným neplyne, že by ve významném procentu případů docházelo k perzekuci běloruských občanů, kteří dlouhodobě pobývali v zahraničí. Žalobce pouze domýšlí krajní scénáře v případě jeho návratu do země původu a snaží se žalovanému i soudu podsunout své domněnky jako skutečnost, aniž by měly jakoukoli reálnou spojitost s jeho azylovým příběhem.
16. Žalobce v replice uvedl, že žalovaný ve vyjádření pouze opakuje, co již bylo konstatováno v napadeném rozhodnutí. Žalobce proto reagoval na některé dílčí body, které považoval i nadále za zvlášť problematické. Jedním z těchto bodů je žalobcem namítaná hrozba potenciální účasti Běloruska v ozbrojeném konfliktu na Ukrajině v kontextu tzv. „skryté mobilizace.“ Žalovaný se k tomuto bodu vyjádřil zcela povrchně bez zřetele k relevantním informacím o zemi původu, k doloženému předvolání vojenského komisariátu i ustálené judikatuře Nejvyššího správního soudu. Žalobce odkázal na zdroje, které informují o postupně probíhající skryté mobilizaci v Bělorusku. Účast Běloruska v ozbrojeném konfliktu na Ukrajině je aktuálním tématem, což stvrzují i aktuální kroky Moskvy, která započala rozmisťování jaderného arzenálu na území Běloruské republiky. Eventualita účasti Běloruska v ozbrojeném konfliktu je primárním rozhodnutím Moskvy. V případě žalobce existuje více než reálné riziko, že by byl v případě návratu do země původu nucen narukovat a účastnit se ozbrojeného konfliktu na Ukrajině. Jedná se o důvod relevantní pro udělení mezinárodní ochrany.
17. Žalobce obdržel dne 9. 12. 2022 předvolání k dostavení se občana na výzvu vojenského komisariátu k provedení vojenské evidence. Na uvedeném předvolání se i přes horší kvalitu dokumentu nachází zřetelně uvedené jméno žalobce a pokyn k tomu, aby se dostavil s vojenskou knížkou k vojenskému komisariátu. Uvedené předvolání je novou skutečností ve smyslu čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice. Tato skutečnost musí být vypořádána v rámci posouzení, zda jsou v případě žalobce dány důvody pro udělení některého ze statusů mezinárodní ochrany.

18. Právo každého svrchovaného státu vyžadovat ze strany svých občanů výkon vojenské povinnosti stěží může připadat státům, které zakládají podstatu svého válečného úsilí na porušování základních pravidel mezinárodního práva. Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 29. 9. 2022, č. j. 1 Azs 84/2022-61, bod 27, upozorňuje na to, že případný výkon vojenské služby by musel zahrnovat službu v *“regulérní armádě demokratického právního státu, která je v souladu s vnitrostátním a mezinárodním právem.”* V opačném případě se může jednat o azylově relevantní důvod dle § 12 písm. b) zákona o azylu, a to zejména za situace, pokud by výkon takové služby mohl zahrnovat přímou či nepřímou účast jednotlivce na mezinárodních válečných zločinech, zločinech proti lidskosti, jiných vážných nepolitických zločinech nebo činech, které jsou v rozporu se zásadami a cíli OSN, či § 14a odst. 2 písm. a), b) zákona o azylu v případě jednotlivců, kteří odmítají jak v Bělorusku, tak Ruské federaci, výkon vojenské služby.
19. Posouzení relevance těchto důvodů a zhodnocení významu žalobcem nově doloženého předvolání k dostavení se k oblastnímu vojenskému komisariátu, je povinností příslušící žalovanému. Žalovaný však tato námítky nevypořádal. Proto je i nadále dán důvod pro zrušení napadeného rozhodnutí a vrácení věci žalovanému k novému projednání. Původní rozhodnutí správního orgánu nemůže obstát, neboť vyvstaly okolnosti odůvodňující nové posouzení potřeby mezinárodní ochrany žalobce.

V. Jednání před soudem

20. Krajský soud nařídil ve věci jednání dne 8.9.2023. To se uskutečnilo za přítomnosti žalobce, jeho právního zástupce, zástupce žalovaného a tlumočnice z jazyka ruského (žalobce se nicméně vyjadřoval poměrně slušnou češtinou). Zástupce žalobce odkázal na písemnou žalobu a vyjádření ustanovené právní zástupkyně ze dne 30. 5. 2023. Předně upozornil na změnu poměrů – jednak na postavení Běloruska, které v současné době fakticky představuje satelitní zemi Ruské federace a je zde reálná možnost, že se Bělorusko bude účastnit konfliktu na Ukrajině, a jednak na povolávací rozkaz předložený žalobcem k žalobě. Již s ohledem na nově předložený důkaz by mělo být napadené rozhodnutí zrušeno a žalovanému vráceno k doplnění posouzení.
21. Napadené rozhodnutí však nemůže obstát ani v rámci mantinelů skutečností zjištěných ve správním řízení. Žalobce své obavy jasně uvedl, v Bělorusku panuje autoritářský režim, který potírá jakoukoli opozici (včetně běžných občanů). Nelze souhlasit s přístupem žalovaného k definici uprchlíka. V rámci řízení o mezinárodní ochraně musí být zkoumána hrozba pronásledování, jedná se o prospektivní ochranu. Podstatné tedy není, že se žalobci dosud nic nestalo. Žalobce břemeno tvrzení unesl, jeho tvrzení jsou zcela věrohodná. Žalovaný si posouzení věci zjednodušil. Bělorusko je aktuálně zcela nečitelným státem, situace se zde vyvíjí, předpoklad žalovaného, že se Bělorusko do konfliktu na Ukrajině nezapojí, je spekulativní. Nejvyšší správní soud již judikoval (v rozhodnutí ze dne 29.9.2022), že Bělorusko ani Ruská federace by nemohly vyžadovat výkon vojenské služby z jeho strany, neboť by tím Česká republika porušila mezinárodní právo veřejné. Žalobce uvedl, že má mnoho kamarádů mezi běloruskými vojáky, kteří bojují na Ukrajině proti Rusku (Pluk K.). Proto se také obává, že by ze strany běloruských státních orgánů mohlo dojít k vynucování informací o těchto bojovnících.
22. Zástupce žalovaného uvedl, že napadené rozhodnutí je zákonné. Na jeho odůvodnění odkázal, jakož i na vyjádření k žalobě. Na straně žalobce nejsou dány důvody, pro které by mu mohl být azyl udělen. Žalobce nebyl ze strany běloruských orgánů předvolán, z ničeho obviněn či stíhán. Azyl nechrání před jakýmkoli negativními vlivy v zemi původu a je na

žalobci, aby prokázal, proč zrovna jemu by měla být udělena mezinárodní ochrana. Branná povinnost je občanskou povinností a Bělorusko v současnosti není ve válečném konfliktu, vojáky do zahraničí neposílá. Nelze tedy předpokládat, že by to mělo postihnout i žalobce. Žalobce opustil svoji zemi dlouho po účasti na poslední demonstraci.

23. Soud přistoupil k rekapitulaci správního a soudního spisu. Následně bylo doplněno dokazování kopií fotografie listiny (její přední strany) předložené žalobcem. Tlumočnice tuto listinu přeložila. Z jejího obsahu je seznatelné, že žalobci byl vydán povolávací rozkaz, podle něhož se měl na výzvu orgánu vojenské evidence dostavit v blíže specifikovaném termínu (prosinec 2022) na blíže specifikovanou adresu. Žalobce k tomu uvedl, že vojenská povinnost je v Bělorusku pouze do 27 let, ale on už je starší.
24. Následně byl proveden účastnický výslech žalobce. K okolnostem vycestování ze země původu žalobce uvedl, že vycestoval 11.11.(2021), protože některé jeho známé hledala policie, někteří byli zavřeni nebo čekali na soud. Proto již nečekal, kdy přijdou za ním. Jednalo se o známé a kamarády, kteří se účastnili demonstrací. Žalobce se demonstrací účastnil od 9. 8. (den před volbami) a poté také. Na jeho narozeniny byl zabit demonstrant (v Minsku). On měl štěstí. Po volbách se účastnil asi šesti demonstrací. Pomáhal při tisku vlajek a při jejich přepravě, nosil vodu.
25. K předloženému povolávacímu rozkazu uvedl, že mu ho poslal jeho bratr. Přišel k jeho rodičům domů poštou. On má ale od 18 let osvobození od vojenské služby, ze zdravotních důvodů (nemoc kůže), proto si povolávací rozkaz nedovede vysvětlit. Původně na vojnu chtěl jít, ale nechce sloužit v Bělorusku, protože neví, jaký má tato služba cíl. Většina jeho známých a přátel vycestovala z Běloruska. Jeho kamarád, který pomáhá na Ukrajině, mu vzkázal, že není vhodná doba se vracet do Běloruska. Žalobce by se chtěl vrátit, ale bojí se, že bude zadržen již na hranicích. Následně bylo dokazování ukončeno.
26. Účastníci řízení přednesli konečné návrhy. Soud jednání odročil za účelem vyhlášení rozsudku na den 11.9.2023.

VI. Posouzení věci krajským soudem

27. Krajský soud v Brně přezkoumal napadené rozhodnutí (§ 75 odst. 1 s.ř.s. ve spojení s § 32 odst. 9 zákona o azylu) a dospěl k závěru, že žaloba je důvodná.
28. Soud se k námitkám žalobce zabýval tím, jak žalovaný vyhodnotil zjištěné skutkové okolnosti a jak tyto okolnosti právně posoudil z hlediska naplnění podmínek pro poskytnutí mezinárodní ochrany.
29. Podle § 12 zákona o azylu se cizinci udělí azyl, je-li a) pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo b) má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má.
30. Pojem uplatňování politických práv ve smyslu § 12 písm. a) zákona o azylu je nutné vykládat v souladu s čl. 43 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), protože § 12 písm. a) zákona o azylu je promítnutím této ústavní normy na zákonné úrovni. Za politická práva a svobody tudíž musejí být pokládána politická práva ve smyslu hlavy druhé oddílu druhého Listiny (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 8. 2008, č. j. 2 Azs 45/2008–67). Za kritérium pro rozlišení, zda určité jednání představuje uplatňování politických práv, nelze brát intenzitu či rozsah výkonu těchto práv, ani společenský dopad takového jednání (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31.

7. 2014, č. j. 5 Azs 20/2014–44). Podstatné je, zda daná forma aktivity vyvolala pronásledování. Pro udělení azylu podle § 12 písm. a) zákona o azylu, na rozdíl od písm. b), zároveň nestačí pouze hrozba budoucího pronásledování. Žadatel musí být pronásledován již v momentu, kdy opouští zemi původu.

31. V tomto typu řízení spočívá povinnost tvrzení především na žadateli. Jakmile uvádí jakékoliv skutečnosti svědčící o tom, že došlo nebo že by potenciálně mohlo dojít k zásahu do jeho lidských práv, který by byl azylově relevantní, pak je třeba se tvrzeními detailně zabývat a žadatelem uváděné skutečnosti konfrontovat se zjištěními týkajícími se situace v zemi původu žadatele (rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 3. 2008, č. j. 4 Azs 103/2007–63, či ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008–70). Již v průběhu pohovoru je žalovaný povinen vhodně kladenými otázkami zjistit, zdali žadatelem tvrzené skutečnosti jsou relevantní pro udělení azylu či doplňkové ochrany, a tvrzení žadatele podle toho klasifikovat. Prokazovat jednotlivá fakta je povinen primárně žadatel, nicméně žalovaný je povinen zajistit k dané žádosti o mezinárodní ochranu maximální možné množství důkazů, a to jak těch, které vyvracejí tvrzení žadatele, tak těch, co je podporují (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 8. 2005, č. j. 4 Azs 467/2004–89, č. 1095/2007 Sb. NSS).
32. Žalobce ve správním řízení a opakovaně před soudem vypověděl o tom, že byl od srpna do října 2020 aktivním účastníkem mítinků a demonstrací proti vládnoucímu režimu. Žalobce tedy zjevně politická práva uplatňoval. Přestože žalovaný v napadeném rozhodnutí výslovně neoznačil výpověď žalobce za nevěrohodnou, svým odůvodněním ji fakticky zpochybnil (formulace „I kdyby správní orgán připustil, že se dotýčný skutečně těchto akcí zúčastnil...“). K takovému zpochybňování však dle názoru soudu nebyl důvod. Konání těchto demonstrací i jejich průběh popsany žalobcem korespondoval s podklady o zemi původu žalobce. Skutečnost, že žalobce svoji účast na mítincích žalovanému nedoložil, nesnižuje věrohodnost jeho tvrzení. Bylo tak na místě vyjít z toho, že žalobce byl v souvislosti s prezidentskými volbami v Bělorusku, které proběhly 9. 8. 2020, aktivním (byť) řadovým účastníkem demonstrací na podporu opozice.
33. Zároveň byla nespornou skutečností, že žalobce před svým vycestováním ze země nebyl za svoji účast na těchto demonstracích ze strany běloruských státních orgánů jakkoli postižen (nebyl zadržen, předvolán apod.). Tato skutečnost však musí vést k závěru, že případ žalobce nevyhovuje podmínkám tzv. politického azylu. Závěr žalovaného, že žalobce nebyl ve vlasti pronásledován pro uplatňování politických práv a svobod ve smyslu § 12 písm. a) zákona o azylu, je tedy správný.
34. Ve vztahu k posouzení § 12 písm. b) zákona o azylu jsou však podmínky jiné. Pro posouzení odůvodněnosti obav žadatele z pronásledování ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu není podstatné, zda žadatel již určitou formu pronásledování prožil v minulosti. Posuzuje se budoucí hrozba pronásledování, která sice může, ale nutně nemusí vycházet z minulého pronásledování (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 8. 2017, č. j. 1 Azs 227/2017–33 nebo ze dne 26. 7. 2018, č. j. 7 Azs 162/2018–47). Při tomto hodnocení se uplatní důkazní standard přiměřené pravděpodobnosti (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 3. 2008, č. j. 2 Azs 71/2006–82), tj. že k nežádoucímu důsledku v případech obdobných případu žadatele dochází natolik často, že s ním ten, komu takový následek hrozí, musí počítat jako se vcelku běžným jevem, a nikoli jako s jevem toliko výjimečným.

35. Rovněž je nutno s odkazem na ustálenou judikaturu Nejvyššího správního soudu připomenout, že v řízení o mezinárodní ochraně je často nutno rozhodovat za situace důkazní nouze (viz rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 2. 2008, č. j. 2 Azs 100/2007 – 64, ze dne 24. 2. 2004, č. j. 6 Azs 50/2003 – 89, a ze dne 27. 3. 2008, č. j. 4 Azs 103/2007 – 63), že jde o prospektivní rozhodování (tj. posuzuje se riziko pronásledování) a že nesprávné rozhodnutí může mít pro stěžovatele obzvláště závažné důsledky. Těmto specifikům řízení o mezinárodní ochraně odpovídá i standard a rozložení důkazního břemene, jež jsou vychýleny ve prospěch žadatele o mezinárodní ochranu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008-70, č. 1749/2009 Sb. NSS).
36. Žalovaný uvedeným požadavkům na posouzení odůvodněnosti obav žadatele z pronásledování ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu nedostál. Své úvahy fakticky omezil na skutečnost, že žalobce z vlasti vycestoval až po roce, kdy se účastnil poslední demonstrace, a že do svého odjezdu problémy neměl. Z toho pak zřejmě usoudil, že žalobce nepatří do skupiny „zájmových“ osob. To ale příliš nekoresponduje ani s Informací OAMP ze dne 22.7.2022, kterou žalovaný v odůvodnění napadeného rozhodnutí citoval, podle níž ve sledovaném období (2020-2022) probíhala soudní řízení nejen s organizátory a aktivisty, ale i s řadovými účastníky demonstrací. Je pravdou, že žalobce nebyl souzen (ostatně již v listopadu 2021 ze země vycestoval). Nicméně pouze z této skutečnosti, tj. že se žalobci dosud nic nestalo, nelze bez dalšího usuzovat na to, že by mu takové riziko nehrozilo v budoucnu. Žalovaný test přiměřené pravděpodobnosti pronásledování žalobce vůbec neprovedl.
37. Nutno podotknout, že v rámci výsledku před soudem žalobce k otázce soudu rozvedl důvody, pro které ze země původu (nejprve na Ukrajinu) vycestoval. Uvedl, že k tomu přistoupil z důvodu, že jeho známí a přátelé, kteří se v minulosti také demonstrací účastnili, byli hledáni policií, předvolávání nebo čekali na soud. Tento důvod k vycestování se soudu jeví jako logický a nevybočující z věrohodné a konzistentní výpovědi žalobce. Žalobce to sice v rámci pohovoru výslovně neuváděl, nicméně na druhou stranu ani takovou otázku (tj. jaké byly důvody jeho vycestování ze země původu) nedostal.
38. Ze zpráv o zemi původu vyplývá, že v Bělorusku po posledních prezidentských volbách trvá období občanského a politického napětí a nepokojů, dochází však k dalšímu k utužování poměrů. V informaci OAMP ze dne 22. 7. 2022 – Bělorusko – Shrnutí krizového vývoje po prezidentských volbách, Politická situace, vnitřní pořádek a bezpečnost v letech 2020-2022, se na s. 6 uvádí, že v první polovině roku 2022 *jsou trestům za vyjádření nesouhlasu, včetně objektivně banálního jednání, vystaveni i řadoví odpůrci režimu. Ve sledovaném období bylo např. několik osob potrestáno za urážku prezidenta Lukašenky či dalších politických představitelů (obrázkový vtip, internetový příspěvek), za což byly udělovány až dvouleté tresty odnětí svobody. (...) při protestech v roce 2022 byly zadrženy stovky osob (...). Podobně jako při protestech v roce 2020 se objevily informace o krutém a nedůstojném zacházení se zadržovanými osobami. Kromě demonstrací došlo rovněž k zadržení osob, které šířily informace o konfliktu na Ukrajině...* Přesto však žalovaný bez dalšího neshledal, že by se tato zhoršená situace měla žalobce nějak konkrétně dotýkat. Aktuálně se ho skutečně nedotýká, neboť se v zemi původu nenachází. Pro případ, že by se žalobce měl do země původu vrátit, však žalovaný nechal otázku případného pronásledování či vážné újmy nezodpovězenou. Uvedené pochybení je o to naléhavější, že běloruské státní orgány (jak je soudu známo z informací o Bělorusku z jiných obdobných případů, v nichž

žalovaný tuto skutečnost zdůrazňuje) mají přesný přehled o pohybu osob přes hranice. Případný návrat žalobce do země původu by tak bezpochyby nezůstal nepovšimnut.

39. K tomu je nutno ještě přičíst skutečnost, že žalobce obdržel od běloruské vojenské správy povolávací rozkaz, který zjevně neuposlechl. Žalovanému nelze vyčítat, že se existencí této skutečnosti nezabýval, neboť ta nastala až po vydání napadeného rozhodnutí a žalobce ji proto nemohl uplatnit. Soud byl proto povinen (aktuálně i na podkladě § 32 odst. 9. zákona o azylu, který s účinností od 1.7. 2023 reflektuje požadavky čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice) tuto skutečnost zohlednit. Ve vztahu k Bělorusku lze totiž takovou skutečnost (existenci povolávacího rozkazu a jeho event. neuposlechnutí) považovat za skutečnost důležitou, vztahující se k možnému pronásledování nebo hrozbě vážné újmy.
40. Žalobce před soudem vypověděl, že tento dokument byl doručen poštou jeho rodičům, u nichž má evidovaný trvalý pobyt. Fotografii tohoto dokumentu mu poslal jeho bratr. S ohledem na obsah povolávacího rozkazu je zřejmé, že žalobce nesplnil zde uvedenou výzvu, aby se v určeném časovém rozmezí dostavil na vojenskou správu. Odůvodnění napadeného rozhodnutí zároveň neposkytuje odpověď na otázku, zda by žalobci z tohoto důvodu hrozilo pronásledování či vážná újma. Za tímto účelem bude nutné spisový materiál i posouzení žalovaného doplnit.
41. V návaznosti na tento požadavek považuje soud za účelné upozornit žalovaného na to, že by měl při posouzení podmínek pro udělení mezinárodní ochrany ve vazbě na výkon vojenské služby zohlednit i aktuálnější judikaturu (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 12. 2021, č. j. 5 Azs 19/2020-45, 4304/2022 Sb.NSS). A měl by se s ohledem na povahu politického režimu v zemi původu žalobce zabývat též důvody, pro které žalobce výkon vojenské služby v této zemi odmítá. Jak vyplývá z již citované informace OAMP ze dne 22. 7. 2022, běloruská podpora ruské agrese na Ukrajině je oficiální (a jedinou akceptovanou) politikou režimu A. Lukašenky. Vyjádřený či přisuzovaný nesouhlas s takovou politikou by tak mohl být důvodem nežádoucí reakce státní moci.
42. Skutečnost, že se Bělorusko dosud přímo nezapojilo do války na Ukrajině (na straně Ruska) nevylučuje pronásledování či vážnou újmu z důvodu odmítnutí výkonu vojenské služby mimo tento konflikt. Ve vztahu k případu žalobce by bylo na místě zaměřit se též na zprávy (odkazované v doplnění žaloby) o „skryté“ mobilizaci v Bělorusku a pokusit se zjistit bližší informace ohledně povolávání osob, které byly v minulosti od této povinnosti vojenské služby osvobozeny a jsou již mimo zákonem stanovený odvodový věk (což je právě případ žalobce). A samozřejmě zabývat se tím, zda mohou takové osoby v důsledku vyhýbání se povinnosti vojenské služby v zahraničí být v případě návratu do země původu terčem represí. Jak vyplývá z odpovědi MZV ČR ze dne 11. 4. 2022 na otázky žalovaného týkající se situace žadatelů o mezinárodní ochranu po návratu do vlasti, takové informace může být s ohledem na povahu vládnoucího režimu obtížné získat. V takovém případě je nutno připomenout, že v případě pochybností o tom, zda by žalobce pronásledování či vážné újmy mohl být vystaven, je nutno rozhodnout ve prospěch mezinárodní ochrany.

VII. Závěr a náklady řízení

43. Soud žalobě vyhověl, napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení (§ 78 odst. 1 s. ř. s.). V něm je žalovaný právním názorem krajského soudu vázán (§ 78 odst. 5 s. ř. s.). V dalším řízení bude povinností žalovaného vyjít z věrohodných tvrzení žalobce o jeho politickém přesvědčení, v minulosti projeveném účastí na demonstracích

v zemi původu, jakož i z nově doložené skutečnosti o jeho povolání k výkonu vojenské služby a na podkladě aktuálních a doplněných informací o zemi původu žalobce posoudit naplnění podmínek pro udělení mezinárodní ochrany žalobci.

44. O nákladech řízení bylo rozhodnuto podle § 60 odst. 1 s.ř.s. Žalobce měl ve věci úspěch, náhradu nákladů řízení však nepožadoval a ze správního spisu nevyplývá, že by mu nějaké náklady vznikly, resp. takové náklady nedoložil. Neúspěšný žalovaný nemá právo na náhradu nákladů řízení.
45. Krajský soud v Brně ustanovil žalobci usnesením ze dne 5. 5. 2023, č. j. 34 Az 40/2022–34, zástupkyni z řad advokátů, JUDr. Elišku Flídrovou, Ph.D. V takovém případě platí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát (§ 35 odst. 10 s. ř. s.). Soud určil odměnu advokátky v souladu s předloženým vyúčtováním, neboť odpovídá právní úpravě a soudnímu spisu, resp. předloženým dokladům. A to v souladu s § 7, § 9 odst. 4 písm. d), § 11 odst. 1 a § 13 odst. 4 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), částkou 9 300 Kč za tři úkony právní služby (příprava a převzetí zastoupení, replika k vyjádření žalovaného, účast na jednání soudu), dále částkou 900 Kč, která představuje paušální náhradu hotových výdajů (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu), a dále náhradou za promeškaný čas strávený cestou k jednání ze sídla kanceláře (Praha) do místa jednání (Brno) a zpět (10 započatých půlhodin á 100 Kč, cesta vlakem v délce trvání 2h 35min jedna cesta). Ustanovená advokátka je plátkyní DPH, náhradu uvedených výdajů ve výši 11 200 Kč je proto třeba navýšit o tuto daň, tj. o 2 352 Kč. Jízdné vlakem na jednání tam a zpět bylo doloženo ve výši 699 Kč. Celkem tedy ustanovené zástupkyni žalobce náleží odměna 14 251 Kč.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvojím vyhotovení u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno dne 11. září 2023

Mgr. et Mgr. Lenka Bahýřlová, Ph.D., v. r.
samosoudkyně